

απόψεις

Η πληγή της αναδρομικής εφαρμογής ποινικών φορολογικών διατάξεων

Με τον Ν.3943/2011 (ΦΕΚ 66Α'/31.3.2011), διευρύνθηκαν οι περιπτώσεις για τις οποίες υφίσταται υποχρέωση της φορολογικής αρχής να υποβάλλει άμεσα, μετά το πέρας του φορολογικού ελέγχου, μηνυτήρια αναφορά, χωρίς την τελεσιδικία του διοικητικού δικαστηρίου ή την οριστικοποίηση του καταλογισμού λόγω μη άσκησης προσφυγής.

Τόσο από τις στήλες του περιοδικού, όσο και στο Συνέδριο που διοργάνωσε η Ελληνική Εταιρεία Φορολογικού Δικαίου και Δημοσιονομικών Μελετών στις 4-5.10.2012, με θέμα: «Η φορολογία της κρίσης και το κράτος δικαίου»¹ είχαν επισημανθεί ζητήματα συνταγματικής ανοχής των διατάξεων του Ν.3943/2011, ιδίως αναφορικά με την από την εκτελεστική εξουσία, αναδρομική εφαρμογή των επιμέρους ποινικών φορολογικών διατάξεων του ως άνω Νόμου.

Κατά την άποψη της θεωρίας αλλά και την ευρεία για το θέμα αυτό νομολογία, οι τροποποιήσεις των ποινικών ουσιαστικών διατάξεων κατά ρητή συνταγματική πρόβλεψη δεν μπορούν να έχουν αναδρομική ισχύ. Αντίθετα, οι τροποποιήσεις δικονομικών διατάξεων μπορούν να έχουν καταρχήν αναδρομική ισχύ, υπό την προϋπόθεση ότι η αναδρομικότητα δεν πλήττει θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορούμενου. Η νομολογική αλλά και επιστημονική αυτή άποψη είχε επισημανθεί κατά τη θέσπιση των ως άνω ρυθμίσεων του Ν.3943/2011. Η βασική ανησυχία που είχε εκφραστεί ήταν ότι η αναδρομική επιβάρυνση της θέσης του κατηγορουμένου και η ευχερέστερη με βάση τις νεότερες διατάξεις του Ν.3943/2011 άσκηση σε βάρος του ποινικής δίωξης πριν καν του κοινοποιηθούν οι σε βάρος του καταλογιστικές πράξεις, για διαχειρίσεις προ του έτους 2011, ήταν συνταγματικά ανεπίτρεπτη.

Δυστυχώς η εκτελεστική εξουσία κώφευσε έναντι όλων των αντιρρήσεων, ενστάσεων και διαμαρτυριών, οι οποίες έχουν δει το φως της δημοσιότητας από τη δημοσίευση του Ν.3943/2011 έως σήμερα. Αποτέλεσμα αυτής της τακτικής της φορολογικής διοίκησης ήταν η υποβολή άμεσης μηνυτήριας αναφοράς κατά τον χρό-

---

¹ Για το πρόγραμμα των εργασιών του Συνεδρίου, βλ. Δ.Φ.Ν. 2012, σελ. 1315.

νο ολοκλήρωσης του φορολογικού ελέγχου σε κάθε φορολογική υπόθεση, η οποία ελέγχθηκε από το έτος 2011 έως σήμερα και αφορούσε παλαιότερες του έτους 2011 διαχειριστικές χρήσεις.

Όμως, στις 12.2.2013, ο Αντιεισαγγελέας του Αρείου Πάγου Νικόλαος Παντελής, με την με αριθμό 2/762/12.2.2013 γνωμοδότησή του προς τους Εισαγγελείς όλης της χώρας, δυστυχώς επιβεβαίωσε όλους τους ανωτέρω φόβους. Ειδικότερα, επισήμανε την αντισυνταγματική αναδρομική διεύρυνση των ορίων άσκησης ποινικής δίωξης με βάση τα οριζόμενα στον Ν.3943/2011².

Τι ακριβώς σημαίνει η εισαγγελική αυτή επισήμανση;

Σημαίνει, απλούστατα, ότι πολλοί συμπολίτες μας, πιθανώς φοροφυγάδες, χωρίς όμως να έχει οριστικοποιηθεί ο σε βάρος τους καταλογισμός είτε λόγω μη άσκησης προσφυγής, είτε λόγω μη έκδοσης τελεσίδικης απόφασης διοικητικού δικαστηρίου, διώχθηκαν, δικάστηκαν και καταδικάστηκαν για υποθέσεις τους που αφορούσαν διαχειρίσεις προ του έτους 2011, χωρίς να είναι συνταγματικά ανεκτή η σε βάρος τους αυτή ποινική δίωξη.

Κυρίως, όμως, σημαίνει ότι το ελληνικό κράτος έδρασε για μια ακόμη φορά κατά παράβαση της θεμελιώδους συνταγματικής αρχής του κράτους δικαίου.

Το έχουμε γράψει πολλές φορές και δεν θα βαρεθούμε να το επαναλαμβάνουμε. Η δημοσιονομική ανάταξη της χώρας και ο περιορισμός της φοροδιαφυγής ώστε να επιβιώσει το ελληνικό κράτος δεν είναι συνταγματικά ανεκτό να εξυπηρετούνται με συνταγματικά μη ανεκτούς τρόπους. Η επιλογή αντίθετων στο Σύνταγμα νομοθετικών ρυθμίσεων, οι οποίες παραβιάζουν κατάφωρα θεμελιώδη συνταγματικά δικαιώματα, που οριοθετούν ιστορικά τον δημοκρατικό χαρακτήρα του πολιτεύματός μας, όπως το «ουδεμία ποινή χωρίς νόμο», δεν είναι μόνο αναποτελεσματική για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Δυστυχώς, η επιλογή αυτή λειτουργεί ως παράγοντας περαιτέρω αποσύνθεσης των δημοκρατικών δομών, κλονίζει την εμπιστοσύνη του πολίτη στους δημοκρατικούς θεσμούς και τελικά δημιουργεί μεγαλύτερο πρόβλημα στην κοινωνική συνοχή από αυτό που επιδιώκει να περιορίσει.

Η επιλογή μέτρων που παραβιάζουν κατάφωρα ουσιώδεις ανθρώπινες ελευθερίες δεν βρίσκει, ούτε ποτέ θα βρει νομιμοποίηση στην ανάγκη να διασωθεί το κράτος. Το έχουμε ξαναπεί, η διάσωση του κράτους δεν συνιστά αυτοσκοπό, αλλά επιβάλλεται προκειμένου να εξυπηρετείται καλύτερα, μέσα σε περιβάλλον ελευθερίας και ισονομίας ο κάθε ένας από εμάς, τους πολίτες που μετέχουμε στην κρατικά οργανωμένη κοινωνία.

Με άλλα λόγια ο σκοπός δεν αγιάζει το παράνομο μέσο. Αντίθετα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα ανοίγει μεγαλύτερες πληγές από αυτές που βραχυπρόθεσμα επιχειρεί να επουλώσει.

Ασπασία Μάλλiou

² Βλ. σελ. 245 επόμενες παρόντος τεύχους, καθώς και από ημέρες σχετική καταχώριση στο ηλεκτρονικό Δ.Φ.Ν. στη στήλη «Συμβαίνει τώρα»